

Toelichting op de Hannie van Leeuwenlezing van Erik Dannenberg

Den Haag 5 okt. 2017

Met mijn lezing wil ik adviesraden in het Sociaal Domein overzicht, visie en richting geven om gemeenten goed te kunnen adviseren over de inrichting van ondersteuning, sociale zekerheid en zorg.

Het betreft belangrijke wijzigingen in de sociale steunstructuren van Nederland ten gevolge van maatschappelijke trends en wetwijzigingen.

Met twee technische voorbeelden (kachels en geluiddragere) laat ik zien dat de behoefte van mensen niet verandert, maar de wijze waarop we aan hun wensen tegemoetkomen voortdurend wijzigt. Op dezelfde wijze kun je kijken naar hoe een samenleving solidariteit met kwetsbare groepen organiseert. Barmhartigheid krijgt door de jaren heen steeds op andere wijze vorm. Vroeger werd het uitgevoerd door grote families en maatschappelijke verbanden van burgers. De afgelopen 50 jaar hebben we vooral georganiseerd in de vorm van (volks)verzekeringen in beheer van de staat. Dat is mooi en goed begonnen, maar later door z'n omvang en reikwijdte uit de hand gelopen. Het heeft geleid tot het n t buiten de samenleving plaatsen van te grote groepen burgers. Nederland bracht meer dan enig ander westers land mensen onder in specialistische voorzieningen. Dientengevolge is een taal en werkwijze ontstaan die vooral de kwetsbare kant van mensen benadrukt, niet hun passie en unieke talenten. Gelijkbeperkte mensen werden bijeengezet, 'geplaatst', en er is een handelingsverlegen samenleving ontstaan die niet meer met zorgvragen en diversiteit kan omgaan. Daarmee wordt de gewone leefwereld van wonen, onderwijs, arbeidsmarkt te ontoegankelijk gemaakt. 'Wat mankeer je?' wordt belangrijker dan 'Wat kun je?'. De burgers met de laagste inkomens en de minste vaardigheden moeten de meeste formulieren invullen en zo'n 16-20 contacten met overheidsinstanties onderhouden.

Hoe nemen we het goede uit de voorbije jaren mee, en kunnen we meer werken aan een 'inclusieve samenleving'? Mensen met beperkingen zijn ook mensen met talenten. Kunnen we de samenleving zo inrichten dat deze toegankelijk is voor zoveel mogelijk mensen?

Ik laat de sturingsprincipes van de nieuwe wetgeving zien en hoe gemeenten deze in de praktijk aan het brengen zijn, met vallen en opstaan. Kunnen we van de systeemwereld met formulieren, indicatieorganen en gestold wantrouwen overgaan naar een leefwereld die uitgaat van een 'community', gebaseerd op relaties, vertrouwen en wederkerigheid?

Daarbij horen andere organisatievormen dan aanbestedingen, inkoop, op doelgroep gescheiden zorgaanbieders. Veel organisatievormen zullen verdwijnen, nieuwe komen ervoor terug. Daarin vindt sturing vooral plaats vanuit de behoefte van de burgers, in samenspraak met verstandige professionals met een ruim mandaat.

Een paar waarschuwingen: overdrijf het principe van 'eigen kracht' niet. En 'inclusie' werkt alleen als het sterkste het zwakste beschermt.

Voor de burgers is het nu nog onoverzichtelijk. Veel van de stelselwijzigingen worden nu beleefd als bezuinigingen en 'afbraak van onze voorzieningen'. Naast alle zorgelijke geluiden wil ik vooral een boodschap afgeven van hoop! Er zijn kansen! Laten we met elkaar bouwen aan een samenleving waar ieder volwaardig deel van kan uitmaken. Iedereen hoort erbij,

iedereen doet ertoe, iedereen kan meedoen. Hoe krijgen we het honderdste schaap terug bij de kudde?